

KOOSTÖÖPROJEKTI KIRJELDUS

Arukate külade kontseptsiooni rakendamine eeldab süsteemset lähenemist, metoodilist tuge ning kogukondade järjepidevat võimestamist. Kuigi Eesti maapiirkondades on palju aktiivseid kogukondi ja häid algatusi, puuduvad sageli teadmised ja praktilised oskused, kuidas siduda sotsiaalne innovatsioon, digilahendused, kogukonna ettevõtlikkus, kestlik ressursikasutus ning eri sektorite koostöö üheks tervikuks. Samuti vajavad kogukonnad tuge tulevikusuundumuste mõtestamisel, kohalike vajaduste analüüsimisel ning uuenduslike lahenduste kavandamisel ja elluviimisel.

Kogukondade teadmised, kogemused ja valmisolek aruka küla põhimõtteid rakendada on erinev. Mõnes piirkonnas on juba ellu viidud uuenduslikke kogukonnaalgatusi, teised alles otsivad võimalusi, kuidas kohalikke inimesi rohkem kaasata ja arenguprotsesse süsteemselt juhtida. Seetõttu jäävad paljud väärtuslikud ideed ja koostöövõimalused realiseerimata või puudub kogukondadel julgus ja oskus neid edasi arendada.

Arukate külade arenguprogramm pakub kogukondadele terviklikku tuge, mis ühendab koolitused, praktilised töötoad, mentor- ja ekspertnõustamise ning kogemusõppe. Programmis tutvustatakse nii Eesti kui ka teiste riikide häid praktikaid, et anda osalejatele inspiratsiooni ja praktilisi tööriistu oma piirkonna arenguvajaduste lahendamiseks. Olulisel kohal on kogukondade omavaheline võrgustumine ja kogemuste vahetamine, mis võimaldab õppida üksteise õnnestumistest ja väljakutsetest ning kujundada uusi koostööalgatusi.

Programmi käigus valmivad osalevate külade ja piirkondade aruka küla strateegiad ning tegevusplaanid, mis lähtuvad kohalike elanike vajadustest, piirkonna tugevustest ja arengupotentsiaalidest. See loob kogukondadele selge suuna edasiste tegevuste kavandamiseks ning aitab suurendada valmisolekut taotleda rahastust erinevatest toetusmeetmetest ja viia kavandatud lahendused ellu.

Arenguprogrammi tulemusena kasvab külade suutlikkus kavandada ja rakendada aruka küla põhimõtteid toetavaid lahendusi, suureneb kogukondade koostöövõime ning tugevneb kohalike elanike roll oma piirkonna arengu kujundamisel. Pikaajalises vaates aitab programm kaasa maapiirkondade konkurentsivõime suurenemisele, elukeskkonna kvaliteedi parandamisele ning jätkusuutliku ja uuendusmeelse kogukonnaarengu kujunemisele.

Projekti nimetus: „Arukate külade arenguprogramm“

Projekti eesmärk: Kogukondade koostöö ja kogemuste vahetamine õppereiside kaudu, mille tulemusel kujuneb osalejatel ühine arengunägemus ning luuakse Aruka küla strateegia.

Projekti kavandatav kestvus: 01.09.2026-31.12.2027

Koostööpartnerid: TAS, Võrumaa Partnerluskogu

Sihtgrupp: külade ja piirkondade esindajad

Projekti oodatavad tulemused:

1. Iga osalev küla/piirkond koostab aruka küla strateegia, mis võimaldab analüüsida piirkonna tugevusi ja kitsaskohti, sõnastada ühise arengunägemuse, seada eesmärgid ning kavandada nutikaid, kestlikke ja kogukonna vajadustest lähtuvaid tegevusi nende eesmärkide saavutamiseks. Strateegia on kogukonna poolt ühiselt koostatud praktiline arengudokument, mis annab selge tegevussuunise järgmisteks aastateks ning loob aluse aruka küla tegevuste elluviimiseks.
2. Arenguprogrammis osaleb igast külast või piirkonnast 2–4 aktiivset kogukonna esindajat, sõltuvalt kohaliku kogukonna eripärast. Kokku osaleb programmis vähemalt kaheksa küla kahest LEADER tegevuspiirkonnast. Programmi käigus suureneb osalejate teadlikkus arukate külade kontseptsioonist, arenevad strateegilise planeerimise, kogukonna kaasamise ja projektide ettevalmistamise oskused ning tugevneb külade omavaheline koostöö ja võrgustumine.
3. Arenguprogrammi tulemusena suureneb osalevate kogukondade võimekus kavandada ja ellu viia uuenduslikke ning kestlikke arengualgatusi, kaasata koostööpartnereid ning kasutada erinevaid rahastusvõimalusi kohalike arengueesmärkide saavutamiseks.
4. Projekti käigus kujuneb kahe LEADER tegevuspiirkonna kogukondade vaheline koostöövõrgustik, mis toetab kogemuste vahetamist, heade praktikate levikut ning uute koostööprojektide algatamist ka pärast arenguprogrammi lõppemist.
5. Projekti pikaajalise mõjuna suureneb osalevate külade valmisolek rakendada aruka küla põhimõtteid, kasutada kohalikke ressursse tõhusamalt ning kujundada kogukonna vajadustest lähtuvaid lahendusi, mis parandavad maapiirkondade elukeskkonda, suurendavad kogukondade ettevõtlikkust ja toetavad piirkondade kestlikku arengut.

Projekti tegevused, ajakava ja eeldatav eelarve:

Jrk	Tegevus	Ajakava	TAS eelarve	Võrumaa PK eelarve	Kokku
1.	Koolituste läbiviimine aruka küla strateegia koostamiseks vastavalt aruka küla metoodikale (4 temaatilist koolituspäeva ja 2 rahvusvahelist veebiseminari). Tegevus hõlmab osalevate külade hetkeolukorra analüüsi ja tegevuskava koostamist, külaelanike kaasamist ja juhtgrupi moodustamist ning juhiste ja tagasiside andmist strateegia ja tegevuskava väljatöötamiseks. Koolituste ja veebiseminaride raames käsitletakse erinevaid teemasid (muuhulgas: sotsiaalne innovatsioon, digitaalsed lahendused, teenuste arendamine, nutikad transpordi- ja logistikalahendused, isemajandamise võimekus ja ärilised teenused, kriisivalmidus).	Sept 2026 - mai 2027	11460	7640	19100

2.	Korraldatakse õppevisiidid Eestis (1 visiit projektipartneri piirkonnas) ning välismaal (Soomes ja Lätis), et tutvuda arukate külade lahenduste, kogukonna kaasamise praktikate ja innovaatiliste lahendustega.	sept 2026- mai 2027	17640	11760	29400
3.	Mentor- ja eksperttugi igale külale vastavalt spetsiifilistele vajadustele mahus 3-5 tööpäeva küla kohta, et toetada aruka küla strateegia koostamist ja projektitaotluse ettevalmistamist.	sept 2026 – mai 2027	6000	3600	9600
Kokku			33 000	22120	58100

Projekti kogumaksumus 22 120 eurot, millest toetuse osa moodustab 19 908 eurot ja omaosalus 2 212 eurot.